

รูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนแนวคิด การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Model of participatory communication to mobilize the management of small and micro community enterprises in Nakhonpathom province based on the philosophy of sufficiency economy

ดร.สุชาดา แสงดวงดี*
ผศ.ดร.เยาวภา บัวเวช **
ดร.มาริษา สุจิตวนิช***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”**** มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างกระบวนการ และรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันและกลไกส่งเสริมการขับเคลื่อนแนวคิดการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตการณ์ และพูดคุยกับประธาน/กรรมการและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน 11 แห่ง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 33 คน การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกรรมการบริหารและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 37 คน การสนทนากลุ่มกรรมการบริหารและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 67 คน และวิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บแบบสอบถามจากกรรมการบริหารและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 620 คน

ผลการศึกษาที่สำคัญ พบว่าความรู้อำนาจใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.154$) โดยรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติประกอบด้วยรูปแบบการสื่อสารองค์ประกอบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 รูปแบบหลักได้แก่ 1) รูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสาร 2) รูปแบบการปรึกษาหารือ หรือการสื่อสารแบบสองทางและการสื่อสารในแนวระนาบ และ 3) รูปแบบเครือข่ายการสื่อสารภายในและภายนอกกลุ่มฯ โดยผ่านสื่อและกิจกรรมที่หลากหลายโดยมีกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างความรู้และความสนใจ 2) การสร้างการรับรู้ร่วมกันและความตระหนัก 3) การสร้างแรงบันดาลใจ และความเชื่อมั่นศรัทธา 4) การตัดสินใจลงมือปฏิบัติ และ 5) การยืนยันและยอมรับในขั้นสุดท้าย และกลยุทธ์การสื่อสารหลัก 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การให้ข้อมูลข่าวสาร 2) กลยุทธ์การสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ 3) กลยุทธ์การสร้างแรงบันดาลใจ การยอมรับและคุณค่า 4) กลยุทธ์การเสริมพลังอำนาจและ 5) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายการสื่อสาร

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, รูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม, กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม, การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

*อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

***อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

****งานวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปี 2555

Abstract

The research entitled on “Model of Participatory communication to mobilize the management of small and micro community enterprises in Nakhonpathom province based on the philosophy of “sufficiency economy” has a main objective to set the process and model of participatory communication to enhance community learning and mobilizing the management of SMCEs in Nakhonpathom province based on the philosophy of “sufficient economy” The data collecting techniques are comprised of qualitative technique using 1) non-participation observation at 11 SMCEs setting, 2) in-depth interview with 33 key informants, 3) workshop training for 37 committees and members, 4) focus group discussion with 67 committees and members, and quantitative technique using questionnaires survey with 620 SMCEs committees and members.

The main research results show that knowledge and understanding on SMCEs management based on the philosophy of “sufficiency economy” are positively correlated with the application of the philosophy of “sufficiency economy” on SMCEs management at the .01 statistically significance. ($r = -.154$). Moreover, the suitable & practical model of participatory communication to mobilize SMCEs management based on the philosophy of “sufficiency economy” in Nakhonpathom province are comprised of 1) model of information, 2) model of dialogue or two-ways communication or horizontal communication, and 3) model of communication network both inside and outside SMCEs groups using various media and activities. By which the participatory communication process should have 5 steps: 1) the creation of knowledge and attention, 2) the creation of perception and awareness, 3) the creation of inspiration and faith, 4) the decision-making to act, and 5) the confirmation and final adoption, while strategic participatory communication are comprised of 1) an information strategy, 2) a sense of belonging strategy, 3) an inspiration, adoption and valuing strategy, 4) an empowerment strategy, and 5) a networking strategy .

Keywords : small and micro community enterprise, the philosophy of sufficiency economy, model of participatory communication, process of participatory communication and SMCEs management based on the philosophy of sufficiency economy.

บทนำ

การศึกษาในรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความจำเป็นเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้การประกอบกิจการของชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง โดยนำทุนทางสังคมของชุมชน อันได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม

ประเพณี ทรัพยากรท้องถิ่น ฯลฯ มาใช้ผนวกกับการบริหารจัดการสมัยใหม่ ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ของชุมชนที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาที่เข้มแข็งและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลที่ผ่านมาพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ครบถ้วนตามกระบวนการนับตั้งแต่เริ่มต้นก่อตั้งกลุ่มฯ จนถึงการดำเนินงานใน